

Розділ “Драматургічне жанрове моделювання міфологічних і неоміфологічних моделей світу” присвячений дослідженню рецепції жанровим полем новітньої української драми християнської міфології, формування нової системи жанрово-естетичних кодів, концептуалістських та постконцептуалістських стратегій драматургії постіндустріальної доби. Цікаві й міркування про віртуальність як широкомасштабну дискурсивну структуру сучасної драматургії, її “задіяність” у різних рівнях сучасного драматургічного тексту (“міфічний телевізійний ефект”, “ефект реальності аудіовізуальних образів”, пародія на твір “кіберкультури”), про народження нового типу позитивного персонажа — “дискурсу з усіма його інтертекстуальними хитросплетіннями та риторичністю завуальованої авторської позиції драматурга” (с. 293), появу жанрових модифікацій, що перебувають на межі комп’ютерних (чи інших мас-медійних) моделей і драматургічного жанроутворення.

Слушні й теоретичні зауваги О.Бондаревої про жанр монодрами, її динаміку всередині новоствореного жанрового канону, рух від поглибленого ліро-психологізму 1980-х до

апробації на сучасному етапі “перформативної монодраматичної стратегії”. Шкода тільки, що монодрама Я.Стельмаха “Синій автомобіль” здобулася лише на побіжну згадку літературознавця.

Сучасна драматургія, як переконливо доводить дисертантка, — це лабораторія інтенсивних пошуків, експериментування на всіх художніх рівнях — образному, сюжетному, мотивному, жанровому, структурному. Монографія “Міф і драма у новітньому літературному контексті: поновлення структурного зв’язку через жанрове моделювання”, поруч із працями інших авторитетних сучасних дослідників української драматургії (Ю.Клековкіна, С.Хороба, Т.Свербілової), — це вагомий внесок в українське “драматургознавство” пострадянської епохи. Монографічне дослідження О.Бондаревої спростовує суспільний міф про кризу драматургічного жанру в сучасній українській літературі, сприяє формуванню кваліфікованого літературознавчого рецептивного поля цього жанру, розгортанню дискусій щодо “плаїв”, якими проляжуть шляхи української драми в недалекому майбутньому та їх ціннісні орієнтири.

м. Івано-Франківськ

Наталія Мафтин

НАРОДНА ПІСНЯ ІЗ ХХ СТОЛІТТЯ

Стрілецькі пісні / Упоряд., запис., вступ. ст., комент. та додат. О.М.Кузьменко. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2005. — 640 с. + 32 с. іл.

Кажуть, коли гармати грають — музи мовчать. Це правило абсолютно не спрацювало у випадку із військовим формуванням Українських січових стрільців під час Першої світової війни, коли було створено величезний пласт літературних і народних пісень, що не втратили популярності й сьогодні. Це засвідчив великий збірник стрілецьких пісень, який нещодавно вийшов друком у Львові. До скарбниці ґрунтовних фольклористичних зібрань зроблено вагомий внесок. Упорядник, кандидат філологічних наук, науковий співробітник Інституту народознавства НАН України Оксана Кузьменко якнайретельніше впорядкувала і прокоментувала тексти. Уперше в історії української культури стрілецьку пісню розглянуто комплексно, з докладними науковими фольклорно-літературними та історичними коментарями.

Збірник складається із трьох частин: вступу, текстів, коментарів. У вступі проаналізовано причини виникнення й поширення у стрілецькому й загальнонародному середовищі стрілецької пісні, її значення в суспільно-історичних та культурних процесах першої пол. ХХ ст., висвітлено жанрово-поетичні особливості пісень.

Текстову частину збірника поділено на два великі розділи згідно з генетичними ознаками: стрілецькі пісні літературного походження та народні пісні про січових стрільців. У першому розділі до кожного тексту подано ім’я автора слів і мелодії, ноти та літературний текст пісні за автографом чи першодруком зі збереженням мовних особливостей того часу, а також орієнтовні дату й місце створення зразка. Після літературного подано фольклоризовані варіанти пісні, що

ілюструють її динаміку в часі та фольклорному просторі. У другому розділі “Народні пісні про січових стрільців” фольклорний матеріал представлено за жанровим принципом. Перша група — це пісні-хроніки, історичні, маршові та жартівливо-сатиричні пісні. Другу групу становлять стрілецькі пісні, приурочені до обрядів (колядки, щедрівки, гаївки, пісні до Зелених свят), та балади.

Коментарі розташовані після основної текстової частини. Упорядниця подала максимальний обсяг відомостей про історію виникнення й побутування пісні, її варіанти, дала характеристику записів, цікавих з погляду народного редагування пісенних текстів. Тут розміщено також інформацію про авторство, музичні обробки, бібліографію важливих публікацій та наукових студій про ту чи ту пісню.

Рецензоване видання містить додатки: “Словник малозрозумілих слів та діалектизмів”, “Біографічний покажчик авторів текстів та мелодій”, “Покажчик записувачів”, “Алфавітний покажчик пісень”, “Алфавітний покажчик інформаторів”, “Покажчик географії записів”. Зібрана інформація ознайомлює читача з умовами виникнення пісні, хронологічними та географічними даними побутування.

Стрілецькі пісні — самобутне надбання українського народу, що відтворює яскраву сторінку історії національно-визвольних змагань ХХ ст. Нині важливо належно проаналізувати й оцінити це неповторне явище нашої культури й історії. Стрілецькі пісні відобразили героїчні етапи боротьби українського народу під час Першої світової

війни (1914—1918), українсько-польської (1918—1919) та українсько-протибільшовицької (1919—1920) воєн. У їх змісті виражено найглибші переживання народу, пов’язані із суспільно-історичними подіям 1914—1920 років ХХ ст.

Авторка вступної статті слушно зауважує: “витворився особливий тип пісень про війну [...] найістотніше в них — це гармонійне поєднання конкретики проникливих особистих почуттів людини, її спроби широких узагальнень певних історичних подій поч. ХХ ст. із пафосом й виразною прополітичною спрямованістю загальною — визвольної — ідеї. [...] Оригінальність стрілецьких пісень незаперечна, оскільки вже від початку поширення вони мали свою значиму іманентну функцію, яка полягала не стільки в ілюстраційності, як в спонукальній дії, спрямованій на перспективу розв’язання актуальної проблеми української державності” (29).

Фольклорний збірник укладено на найвищому науковому рівні. Тексти пісень подано із якнайповнішою паспортною інформацією. Обширні наукові коментарі дають змогу читачеві, навіть мало обізнаному в історії визвольних змагань ХХ ст., відтворити історичну картину минулого України того часу. Цьому також сприяє цікавий і подекуди рідкісний ілюстративний матеріал книжки. Вагомий доробок збірника — нотна частина, що може стати у пригоді не лише музикознавцям, а й усім, хто має намір вивчати й виконувати найкращі зразки українських пісень.

Ірина Коваль-Фучило

Передплачуйте

СЛОВО і ЧАС

– єдиний академічний

літературознавчий журнал

про українську та світову літературу.

Передплатний індекс – 74423.

Електронний варіант

на Web-сторінці за адресою:

www.wozd-and-time.iatp.org.ua

